

Våroljeväxter

Johan Roland, SLU, Lanna försöksstation

Odlingen av våroljeväxter ökade relativt mycket i hela landet under 2010 jämfört med 2009 till drygt 36 300 hektar. Ökningen av odlingsarealen har skett till stor del i Mellansverige, men även i södra Sverige kan man se en liten ökning av odlingen. Vårraps odlades på 34 200 hektar, medan odlingen av vårrybs ligger kvar på knappt 2 200 hektar, dvs, endast 6 procent av våroljeväxtodlingen. Den största odlingen av våroljeväxter återfinns i F-området och E-området, vilket också innebär att den största sortprovnings sker i dessa områden.

Liksom under 2009 har ingen sortprovning av vårrybs utförts under 2010 och eftersom provningen även 2007 och 2008 var mycket begränsad finns inga försöksresultat att redovisa i denna gröda.

Vårraps

Avkastningen i försöken har under året varierat mycket mellan olika odlingsområden. Många nya sorter har provats bl.a. åtta hybridsorter, varav några haft en mycket hög avkastning, men även andra sorter har givit en högre skörd än mätarsorten Joplin.

Under 2010 utfördes 17 stycken sortförsök i vårraps i Sverige. Här redovisas resultat från riksförsök och OS-försök (försök som finansieras av oljeväxtodlarna). Försöks-sådden utfördes under en dryg månads tid från den 19 april till den 22 maj. Alla försök

skördades försöksmässigt och finns med i sammanställningarna. Försöken skördades under en ganska kort period, från den 26 augusti till den 9 september. De flesta försök har skördats med relativt låga vattenhalter med några få undantag. Avkastningen i försöken har i genomsnitt för hela landet varit klart lägre jämfört med de senaste årens medelavkastning, men variationen mellan olika områden och försök har varit mycket stor. Mellan enskilda försök har avkastningen för mätarsorten Joplin varierat från 960 kg/ha frö upp till 2 780 kg/ha. Råfettsskörden har varierat mellan 412 kg/ha och 1 208 kg/ha. Den högst avkastande sorten i ett enskilt försök vad gäller fröavkastningen var drygt 2 900 kg per hektar och med en råfettsskörd på nästan 1 300 kg per hektar.

Under 2010 har ett stort antal sorter provats och bland dem åtta hybridsorter. Vissa av dessa har givit en hög skörd. Sett till hela landet har många nya sorter avkastat klart mer än mätarsorten Joplin med högst skörd för hybridsorterna Osorno, Majong och Brando.

I tabell 1 redovisas resultat årsvis för 2009 och 2010 i de odlingsområden där tillräckligt försöksunderlag finns. I alla odlingsområden redovisas flerårsresultat från tidsperioden 2006-2010. Skörden har under 2010 varit högst i E-området och lägst i F-området. I ett flerårsmedeltal är avkastningen högst i D- och F-området.

Område A (län M och N). Här sker sortprovning i mycket liten omfattning och endast flerårsmedeltal redovisas. Larissa och Jagger har givit en skörd i nivå med eller högre än mätarsorten.

Område B (län L, K, H och I). Även i detta område sker sortprovningen i relativt liten omfattning och här redovisas endast flerårsresultat. De flesta sorter har haft en högre avkastning än Joplin och med högst skörd för hybridsorterna Brando och Zappa.

Avkastningen i A-C-området har under 2010 varit låg jämfört med senaste femårsmedeltalet. Högst skörd gav hybridsorterna Majong, Osorno och Kaliber, tätt följda av linjesorten Jagger.

Område D (län E). Inte heller här finns årsvisa resultat på grund av för litet försöks-

underlag. Flerårsmedeltalet visar att NPZ SR11409, Mosaik, Tamarin och Rollo haft högst avkastning.

Område E (län O, Pn, R och S). I detta område var råfettsskörden 2010 för mätarsorten mer än 100 kg högre än de senaste årens medeltal. NPZ SR11409 och hybridsorterna Osorno, Majong och Brando har avkastat mest detta år, men även andra hybrider och några linjesorter ligger klart över mätarsorten i skörd. Om man ser till de senaste årens medelavkastning har i stort sett alla sorter överträffat mätarsorten med högst skörd för hybridsorterna Brando och Zappa.

Tabell 1. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettsskörd årsvis 2008 och 2010. Flerårsmedeltal 2006-2010. Mätare Joplin

Område	A		B		A-C	
	Medel	Medel			Medel	
Sort	2006-2010	2006-2010	2008	2010	2006-2010	2010
SW Joplin	kg/ha	910	950	1 200	710	970
	rel.tal	100	100	100	100	100
SW Sheik, H2818		88	105	99	89	102
SW Rollo J2819		97	106	107	97	104
SW Hendrix, K2832		99	104	103	103	104
SW Jagger, K2833		107	105	107	109	106
RG Larissa 4508 EU (SSd)		100	101	99	100	102
SW L2840, Mosaik			101		100	106
SW M2844, Citadell			107		100	105
RG Proximo 4605 (SSd)			102	100	91	101
DFL Lyside (SSd) EU			100	95	85	97
SW Tamarin EU			102		98	105
SW Brando J2827 H EU			114	111	105	112
SW Zappa K2835 H EU			110	110	103	109
RG Belinda H EU (SSd)			98		75	93
SW Majong M2846 H EU					120	
NPZ Osorno SR10108 H (SW)					120	
NPZ Kaliber SR0807 H (SW)					110	
RG 409/02 H, Axana (SSd) EU					95	
GbR Delight RG405/10 H (SSd)					93	
DSV Ability (SSd)EU					79	
UG Dorothy (SSd) EU					81	

H efter sortnamnet anger hybridsort.

Hög skörd har även linjesorterna NPZ SR11409, Tamarin, Hendrix och Mosaik haft.

Område F (län AB, C, D, T och U). Råfett-skörden har i försöken under 2010 i detta område varit mycket låg, nästan 50 procent lägre än det senaste femårsmedeltalet räknat på mätarsorten Joplin. Mätarsorten tycks ha haft en låg avkastning detta år, vilket innebär att många andra sorter har ett mycket högt relativtal, t.ex. hybridsorterna Osorna, Majong och Brando, liksom linjesorterna NPZ SR11409 och Mosaik. I genomsnitt för de senaste åren har de flesta sorter haft högre

avkastning än mätarsorten med högst skörd för linjesorterna NPZ SR11409 och Mosaik. Hybriderna Brando och Zappa har också haft en avkastning klart över mätarsorten.

Sorternas odlingsegenskaper, frökvalitet och känslighet för bomullsmögel redovisas i tabell 2 och följande sortbeskrivningar.

Sortbeskrivningar

JOPLIN (SW), mätarsort, har hög avkastning. Den har god stjälkstyrka och mognar medeltidigt. Fröet är normalstort med ganska hög råfettthalt. Angreppen av bomullsmögel är genomsnittliga.

Tabell 1. forts. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2009-2010. Flerårsmedeltal 2006-2010. Mätare Joplin

Område		D		E		F		D-G		
		Medel 2006- 2010	2009	2010	Medel 2006- 2010	2009	2010	Medel 2006- 2010	2010	Medel 2006- 2010
SW Joplin	råfett, kg/ha	1 010	860	1 070	940	1 280	580	1 010	740	980
	rel.tal, råfett	100	100	100	100	100	100	100	100	100
SW Sheik, H2818		96	104	98	99	89	85	94	94	96
SW Rollo J2819		103	97	99	103	99	86	98	97	100
SW Hendrix, K2832		96	105	101	106	103	95	102	100	103
SW Jagger, K2833		101	100	97	103	99	102	102	101	102
RG Larissa 4508 EU (SSd)		96	100	102	102	91	109	100	106	101
SW L2840, Mosaik		105	100	103	106	102	118	109	110	107
SW M2844, Citadell		99	101	100	102	97	103	102	102	102
RG Proximo 4605 (SSd)		101	97	99	100	93	105	101	102	101
DFL Lyside (SSd) EU		90	94	95	100	91	102	96	100	97
SW Tamarin EU		105	105	104	107	94	106	100	106	103
NPZ SR11409 (SW)		114		114	108	110	127	116	120	114
SW Brando J2827 H EU		99	112	109	113	104	124	108	115	109
SW Zappa K2835 H EU		98	111	106	109	107	112	107	108	106
RG Belinda H EU (SSd)		94	96	99	100	93	98	97	99	98
SW Majong M2846 H EU				109			136		121	
NPZ Osorno SR10108 H				111			137		123	
NPZ Kaliber SR0807 H				105			116		109	
RG 409/02 H, Axana EU				103			111		107	
GbR Delight RG405/10 H				100			90		96	
DSV Ability (SSd)EU				97			109		103	
UG Dorothy (SSd) EU				92			79		89	

H efter sortnamnet anger hybridsort.

BRANDO (SW) är en hybridsort med mycket högre avkastning än mätarsorten. Samma strållängd och stjälkstyrka som Joplin och även samma mognadstid. Fröet har en medelhög fetthalt.

HENDRIX (SW) har avkastat mycket bra. Sorten är mycket stjälkstyv och mognar medelsent. Den har mycket hög råfett-halt.

JAGGER (SW) har avkastat mycket bra. Den är mycket stjälkstyv och mognar medelsent. Sorten har ett stort frö med hög råfett-halt.

LARISSA (SSd), medeltidig tysk sort med god avkastning och god stjälkstyrka. Larissa har medelhög råfett-halt.

MOSAİK (SW) har mycket hög avkastning. Sorten mognar medeltidigt och har ett medelstort frö med medelhög råfett-halt.

ROLLO (SW) har avkastat bra. Den är högvuxen, men särskilt stjälkstyv och mognar medeltidigt. Den har medelhög råfett-halt och medellåg frö-vikt.

SHEİK (SW) kombinerar god avkastning med tidig mognad och god stjälkstyrka. Den har ett stort frö med något låg råfett-halt. Den är stjälkstyv. Sorten har ett stort frö med något låg råfett-halt.

ZAPPA (SW) är en hybridsort med klart högre avkastning än mätarsorten. Bättre stjälkstyrka än Joplin. Något tidigare i mognad. Fröet har en medelhög fetthalt.

Övriga sorter har provats endast ett eller två år.

Tabell 2. Vårrops. Odlingsegenskaper, frökvalitet och sjukdomskänslighet, 2006-2010. Hela landet

Sort	Stjälkstyrka %	Strållängd cm	Mognad dagar	Råfett % av ts	Klorofyll fyll ppm	Protein i mjöl % av ts	Tusen-kornv. gram	Bomulls-mögel %
Joplin	86	95	123	47,6	4	43,1	3,8	6
Sheik	86	93	122	47,0	3	44,0	4,1	7
Rollo	91	102	124	47,5	4	42,1	3,6	4
Hendrix	89	94	125	48,4	6	42,5	3,6	5
Jagger	91	85	125	47,6	7	43,4	4,2	4
Larissa	85	94	123	47,2	6	41,4	3,8	6
Mosaik	84	83	124	47,4			3,9	8
Citadell	85	91	122	48,2			3,6	9
Proximo	84	94	121	47,3	5	40,0	4,1	6
Lyside	75	98	123	46,1	6	39,1	4,0	6
Tamarin	88	94	122	47,0			3,8	5
SR11409	87		125	49,0			3,9	4
Brando	84	95	123	47,4	6	41,3	3,8	7
Zappa	88	98	122	47,4	5	40,9	3,6	3
Belinda	84	89	125	47,2			4,4	7